

ՀԱՅ-ԻՐԱՆԱԿԱՆ ՓՈԽԱՂԱՐՁ ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ

Հայ-իրանական տնտեսական համագործակցությունն ունի բազմամյա պատմություն: Իրանի Իսլամական Հանրապետությունն (այսուհետ՝ ԻԻՀ) աշխարհում առաջին երկրներից է, որ պաշտոնապես ճանաչեց Հայաստանի Հանրապետության անկախությունը՝ դրանով էլ հիմք դնելով երկու երկրների միջև դիվանագիտական հարաբերությունների մեկնարկին: Անկախության տարիներից ի վեր ՀՀ տնտեսության զարգացումը տեղի է ունենում չորս հարևան երկրներից երկուսի կողմից շրջափակման պայմաններում, ուստի ՀՀ համար զգալի կարևորություն է ստանում մյուս երկու հարևանների՝ Իրանի և Վրաստանի հետ առևտրատնտեսական հարաբերությունների խորացումը: Այս երկու երկրների հետ առևտրատնտեսական կայուն և դինամիկ զարգացող հարաբերությունները ՀՀ համար ունեն նաև ռազմավարական նշանակություն, քանի որ ՀՀ-ն ծովային ելք չունեցող երկիր է և ծովային ճանապարհով փոխադրումներ իրականացնելիս ստիպված է օգտվել Իրանի կամ Վրաստանի նավահանգիստներից:

Այդուհանդերձ, սակայն, ներկայումս հայ-իրանական առևտրատնտեսական հարաբերությունները չունեն բավարար ծավալ և խորություն: Սույն հոդվածի շրջանակներում փորձենք պարզել ներդրումային ոլորտում հայ-իրանական ոչ բավարար համագործակցության պատճառները:

Նախ՝ դիտարկենք հայ-իրանական ներդրումային համագործակցության արդի վիճակը: Այս տեսանկյունից առաջին հիմնախնդիրը, որին բախվում ենք, ԻԻՀ-ում հայկական ներդրումների մասին տվյալների բացակայությունն է՝ ոչ ՀՀ, և ոչ ԻԻՀ ազգային վիճակագրական ծառայությունները չեն տրամադրում ԻԻՀ-ում հայկական ներդրումների վերաբերյալ որևէ տվյալ: Ուստի կվերլուծենք ՀՀ-ում իրանական ներդրումների վերաբերյալ առկա տվյալները (աղյուսակ 1):

Աղյուսակ 1

ԻԻՀ կողմից կատարված ՕՈԻՆ-երը ՀՀ-ում, հազար ԱՄՆ դոլար¹

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2012	2014
Ընդամենը	120060.1	75859.0	140964.0	153497.9	226723.4	275253.5	407627.5	582314.1	567409.7	281804.0
ԻԻՀ	714.2	247.1	1798.6	419.8	39.2	119.7	195.3	154.7	0.5	109.6

Աղյուսակ 1-ում ներկայացված են ՀՀ ընդհանուր ՕՈԻՆ-երը և ԻԻՀ կողմից կատարված ՕՈԻՆ-երը: Աղյուսակում ներկայացված են 2000-2007թթ., 2012թ. և 2014թ. տվյալները, քանի որ մյուս տարիներին ԻԻՀ կողմից ՀՀ-ում ՕՈԻՆ չի իրականացվել: Ինչպես երևում է աղյուսակից, ՀՀ-ում Իրանի կողմից կատարված ՕՈԻՆ-երն ունեն պատահական բնույթ և չեն դրսևորել կայուն աճի կամ նվազման միտում: Ավելին՝ ԻԻՀ կողմից կատարված ՕՈԻՆ հոսքերը դիտարկվող ժամանակահատվածում կազմել են ՀՀ ընդհանուր ՕՈԻՆ հոսքերի բավական փոքր մասը՝ դիտարկվող ժամանակահատվածում այն կազմել է ՀՀ ընդհանուր ներդրումների 0.26%-ը:

Անդրադառնանք նաև ՀՀ-ում գործող իրանական կազմակերպությունների քանակի վերլուծությանը: Աղյուսակ 2-ում ներկայացված է 2000-2015թթ. ՀՀ-ում գրանցված իրանական կապիտալով կազմակերպությունների քանակը: Դիտարկվող ժամանակահատվածում ՀՀ-ում գրանցված իրանական կազմակերպությունների հիմնական կազմակերպաիրավական ձևը եղել է սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը և փակ բաժնետիրական ընկերությունը: Ինչպես երևում է աղյուսակից, 2010թ. սկսած ՀՀ-ում նկատվում է իրանական կազմակերպությունների գործունեության զգալի ակտիվացում: Համեմատության համար նշենք, որ միայն

¹ ՀՀ ԱՎԾ, Տվյալների բազա, օտարերկրյա ներդրումներ^a <http://armstat.am/am/?nid=246>

2015թ. առաջին կիսամյակում գրանցված իրանական կազմակերպությունների քանակը գերազանցում է 2000-2009թթ. յուրաքանչյուր տարում գրանցված իրանական կազմակերպությունների քանակը: Սա բավական դրական երևույթ է և վկայում է իրանցի գործարարների համար հայկական շուկայի գրավչության աճի մասին, թեպետ այդուհանդերձ, ներդրումների ծավալում աննախադեպ աճ չի գրանցվում: Հետևաբար՝ կարելի է պնդել, որ 2010թ.-ից սկսած հայկական շուկան ավելի գրավիչ դարձավ իրանական փոքր ներդրումներ իրականացնող կազմակերպությունների համար:

Աղյուսակ 2

ՀՀ-ում գրանցված իրանական կազմակերպությունների քանակն ըստ տարիների, 2000-2015թթ.¹

01.01-31.12 ժամանակահատվածում գրանցված իրանական կազմակերպությունների քանակը			
Տարեթիվ	Քանակ	Տարեթիվ	Քանակ
2000	61	2008	29
2001	50	2009	67
2002	41	2010	99
2003	53	2011	267
2004	29	2012	453
2005	57	2013	268
2006	29	2014	211
2007	38	2015	71 ²

Աղյուսակ 3-ում ներկայացված են ԻԻՀ կողմից ՀՀ-ում կատարված ՕՌԻՆ-երը՝ ըստ տնտեսության ոլորտների 2002-2014թթ.³: Համաձայն աղյուսակի տվյալների՝ ԻԻՀ համար ներդրումային գրավչություն ունեցել են հիմնականում ՀՀ գյուղատնտեսության, քիմիական արդյունաբերության, շինարարության, առևտրի և պահեստավորման ոլորտները: Ընդ որում՝ ամենաշատ ներդրումներն ԻԻՀ կողմից ուղղվել են դեպի առևտրի ոլորտ:

Աղյուսակ 3

ԻԻՀ կողմից կատարված ՕՌԻՆ-երն ըստ տնտեսության ոլորտների 2002-2014թթ., հզր. դոլար⁴

	Գյուղատնտեսություն	Շինարարություն	Մեծածախ առևտուր	Մանրածախ առևտուր	Պահեստավորման, տրանսպորտային և դրանց օժանդակ գործունեություն	Քիմիական արդյունաբերություն
2002-2014	414	2.2	1629.7	8	110.1	382.8

Այսպիսով, ակնհայտ է, որ մինչև 2014թ. ավարտը ՀՀ-ում ԻԻՀ ներդրումները եղել են ոչ բավարար: Այժմ փորձենք պարզել հայ-իրանական ներդրումային համագործակցության անբավարար վիճակի պատճառները:

Ներդրումային համագործակցության վրա ազդող հիմնական գործոններից են՝

1. տնտեսության աճի տեմպը,
2. բնակչության թվաքանակը՝ որպես ներքին սպառման շուկայի տարողունակության ցուցանիշ,

¹ Հաշվարկները կատարվել են հեղինակի կողմից՝ ըստ ՀՀ արդարադատության նախարարության վիճակագրական տվյալների շտեմարանի՝ http://91.196.37.214/reg/stat/foreign_regs :

² 2015թ. տվյալները ներկայացված են 01.01-30.06.2015թ. համար՝ տվյալների բացակայության պատճառով:

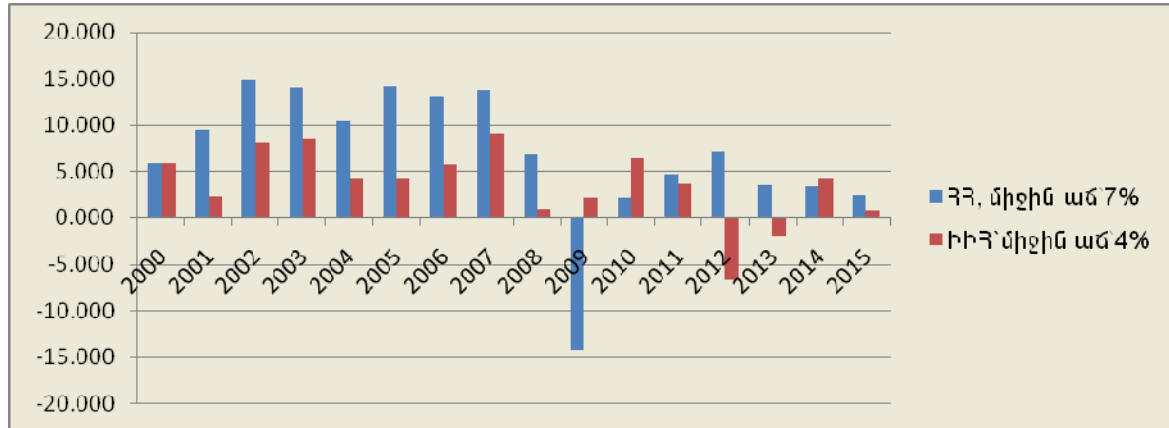
³ Տվյալները ներկայացված են 2002թ.-ից, քանի որ մինչ այդ ներդրումների տվյալները բացակայում են՝ ըստ երկրների՝ առանձին ոլորտներով:

⁴ Հաշվարկը կատարվել է հեղինակի կողմից՝ ըստ ՀՀ ԱՎԾ վիճակագրական հետևյալ տվյալների՝ 2002-2014թթ.՝ ՀՀ սոցիալ-տնտեսական վիճակը 2004թ. հունվար-փետրվար (էջ 66-69), 2005թ. հունվար-փետրվար (էջ 67-69), 2007թ. հունվար-փետրվար (էջ 78-81), 2009թ. հունվար-փետրվար (էջ 73-75), 2013թ. հունվար-փետրվար (էջ 86-90), 2014թ. հունվար-փետրվար (էջ 80-84), 2015թ. հունվար-փետրվար (էջ 85-90):

3. ներդրումային միջավայրը պայմանավորող գործոններ (ներդրումների պաշտպանություն, ներդրումային օրենսդրություն, հարկային, մաքսային դրույքաչափեր, հումքային ռեսուրսների առկայություն, աշխատուժի արտադրողականություն, գրագիտություն և այլն) և այլն: Նախ դիտարկենք 2 երկրի տնտեսական աճի տեմպերը (գծապատկեր 1):

Գծապատկեր 1

ՀՀ և ԻԻՀ տնտեսական աճը 2000-2015թթ., %¹

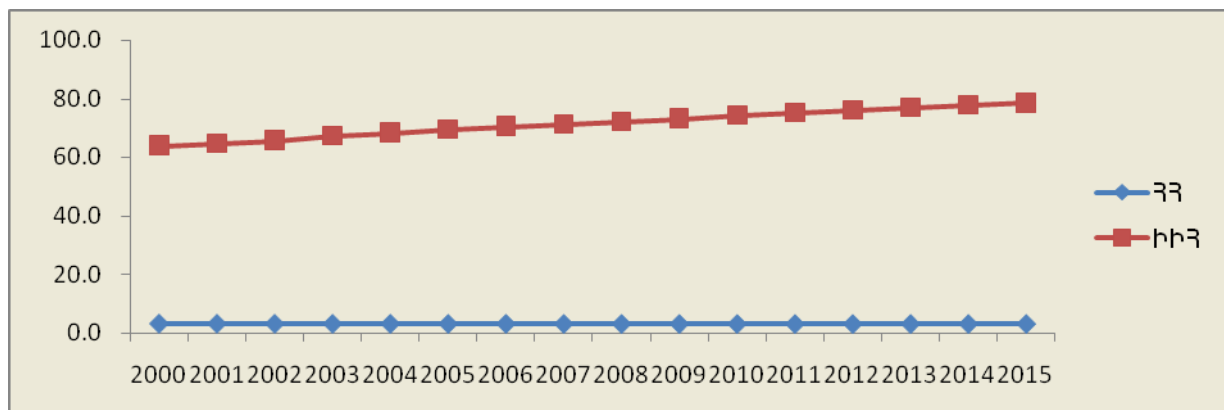

Ինչպես երևում է գծապատկեր 1-ից, մինչև 2009թ. ՀՀ տնտեսական աճի տեմպերը գերազանցում են ԻԻՀ տնտեսական աճի տեմպերին՝ բացառությամբ 2000թ., երբ երկու երկրներն էլ գրանցել են հավասար տնտեսական աճի ցուցանիշներ: 2009-2010թթ. իրավիճակը փոխվում է կապված համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի ազդեցության հետ, երբ 2009թ. ՀՀ-ն գրանցեց 14.1% տնտեսական անկում, իսկ 2010թ. արձանագրեց միայն 2.2% տնտեսական աճ: Ի տարբերություն ՀՀ-ի ԻԻՀ-ն անգամ ճգնաժամային տարիներին չի ունեցել տնտեսական անկում, արձանագրվել է միայն տնտեսական աճի տեմպերի դանդաղում: Սակայն 2011-2015թթ. ՀՀ-ն կրկին տնտեսական աճի ցուցանիշով առաջ անցավ ԻԻՀ-ից: Հարկ է նշել, որ 2000-2015թթ. ՀՀ տնտեսության աճի միջին ցուցանիշը կազմել է 7%, իսկ ԻԻՀ-ինը՝ 4%: Սա նշանակում է, որ ՀՀ տնտեսությունն ավելի արագ աճող է և այլ հավասար պայմաններում՝ միայն այս ցուցանիշի տեսանկյունից վերլուծելիս, կարող է գրավիչ լինել առհասարակ ներդրումների, իսկ մասնավորապես՝ իրական ներդրումների համար:

Հաջորդ գործոնը, որ կարևորվում է մեր կողմից որպես ներդրումային հարաբերությունների ձևավորման հիմք՝ երկրի ներքին սպառողական ներուժը բնորոշող գործոնն է՝ բնակչության թվաքանակը: Գծապատկեր 2-ում ներկայացված է ՀՀ և ԻԻՀ բնակչության թվաքանակը:

Գծապատկեր 2

ՀՀ և ԻԻՀ բնակչության թվաքանակը 2000-2015թթ., մլն մարդ²

¹ Տվյալների աղբյուրը՝ IMF World Economic Outlook, By Countries՝ <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/02/weodata/download.aspx>

² Տվյալների աղբյուրը՝ IMF World Economic Outlook, By Countries՝ <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/02/weodata/download.aspx>

Ինչպես տեսնում ենք ՀՀ և ԻԻՀ սպառողական շուկանները համեմատության եզրեր չունեն՝ ՀՀ բնակչությունը դիտարկվող ժամանակահատվածում կազմել է մոտ 3 մլն, մինչդեռ ԻԻՀ բնակչությունը 63.9 մլն-ից դիտարկվող ժամանակահատվածում մշտապես աճելով հասել է 78.6 մլն-ի: Այսպիսով, ներքին սպառման շուկայի տարողունակության տեսանկյունից ՀՀ-ն չի կարող համարվել գրավիչ երկիր ներդրումներ իրականացնելու համար: Սակայն սա չի նշանակում, որ խնդիրն անլուծելի է: Փոքր բնակչություն ունեցող երկրներն այս խնդիրը կարող են լուծել որևէ ինտեգրացիոն միավորման անդամակցությամբ՝ այդպիսով հնարավորություն տալով այն երկրների օտարերկրյա ներդրողներին, որոնք տվյալ ինտեգրացիոն միավորման անդամ չեն հանդիսանում, արտոնյալ պայմաններով մուտք գործել այդ ինտեգրացիոն միավորման շուկա:

Այսպիսով՝ այս խնդիրն արդիական էր ՀՀ-ում մինչև 2015թ.: 2015թ. հետո ՀՀ-ն, անդամակցելով Եվրասիական տնտեսական միությանը (այսուհետ՝ ԵԱՏՄ), իր ներդրողների համար արտոնյալ պայմաններով մուտք ապահովեց դեպի ԵԱՏՄ բազմամիլիոնանոց շուկա: Բացի այդ 2015թ. տնտեսական փոփոխությունների սկիզբ հանդիսացավ նաև ԻԻՀ-ի համար՝ աստիճանաբար վերացվեցին ԻԻՀ նկատմամբ կիրառվող միջազգային պատժամիջոցները: Փաստորեն, կարելի է 2015թ. համարել բեկումնային տարի հայ-իրանական ներդրումային համագործակցության տեսանկյունից:

Ամփոփելով այս գործոնի ազդեցության վերլուծությունը հայ-իրանական ներդրումային համագործակցության վրա՝ պետք է նշենք, որ այսուհետ ՀՀ-ում և ԻԻՀ-ում իրականացվող ներդրումները կարող են գտնել մեծ սպառման շուկա. ԻԻՀ-ում ներդրումներ կատարելիս որպես այդպիսիք կհանդիսանան ԻԻՀ ներքին սպառման մեծ շուկան, ինչպես նաև Մերձավոր Արևելքի և իսլամական աշխարհի այլ երկրների շուկաները, որոնք ավելի հասանելի կլինեն իրանական նավահանգիստների միջոցով, իսկ ՀՀ-ում ներդրումներ կատարելիս որպես այդպիսին կհանդիսանա ԵԱՏՄ բազմամիլիոնանոց շուկան:

Անդրադառնալով ներդրումային միջավայրը պայմանավորող գործոնների վերլուծությանը: Ներդրումային օրենսդրության տեսանկյունից ինչպես ՀՀ, այնպես էլ ԻԻՀ ներդրումային օրենսդրությունը բավական գրավիչ է¹.

- երկու երկրներում էլ կատարված օտարերկրյա ներդրումները երաշխավորված են,
- առկա է ոչ խտրական մոտեցում հայրենական և օտարերկրյա ներդրողների միջև,
- օտարերկրյա կազմակերպությունները ՀՀ-ում և ԻԻՀ-ում ենթական չեն բռնագրավման՝ բացառությամբ օրենքով սահմանված արտակարգ դեպքերի, որոնց պարագայում անգամ ՕՈԻՆ ամբողջությամբ ենթական է փոխհատուցման:

Ներդրումային միջավայրի գրավչությունն ապահովող տարրերից է նաև այն հանգամանքը, որ ինչպես ՀՀ-ն, այնպես էլ ԻԻՀ-ն ունեն ազատ տնտեսական գոտիներ, որտեղ ներդրումներ իրականացնողները կարող են օգտվել տվյալ ԱՏԳ-ի համար նախատեսված բոլոր արտոնյալ պայմաններից: Այստեղ, սակայն, ՀՀ և ԻԻՀ օրենսդրություններում առկա են որոշակի տարբերություններ. ՀՀ-ում ԱՏԳ-ում ներդրումներ իրականացնելիս ներդրողն ազատվում է հարկերից², իսկ ԻԻՀ-ում ԱՏԳ-ում գործունեություն ծավալողներն ազատվում են հարկերից միայն մինչև 15 տարի ժամանակահատվածով³:

ԱՏԳ-ից դուրս գործունեություն ծավալելիս ևս երկու երկրների օրենսդրություններում առկա են որոշակի տարբերություններ հարկադրույքների մասով. ԻԻՀ-ում շահութահարկը կազմում է 15-35%՝ կախված շահույթի չափից⁴, իսկ ՀՀ-ում՝ 20%՝ անկախ շահույթի չափից⁵:

Ներդրումային գրավչության աճի գործոններից է նաև ներդրումների ապահովագրումը ռազմական, քաղաքական բնույթի ռիսկերից: Ներկայումս ՀՀ-ն և ԻԻՀ-ն հանդիսանում են Համաշխարհային բանկի խմբի Բազմակողմ ներդրումների երաշխավորման գործակալության անդամ⁶,

¹ Աղբյուրը՝ 2002թ. ԻԻՀ Օտարերկրյա ներդրումների խթանման և պաշտպանության օրենք (FIPPA) և 1994թ. ՀՀ օրենքը օտարերկրյա ներդրումների մասին:

² <http://mineconomy.am/eng/505/free.html>

³ http://irexpo.net/document/doing_business_in_iran.pdf

⁴ <https://web.archive.org/web/20120504043306/http://www.taxarticles.info:80/2009/06/iran-tax-system-at-a-glance/>

⁵ <http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1839&lang=eng#1.5>

⁶ <https://www.miga.org/who-we-are/member-countries/>

որը վստահություն է առաջացնում օտարերկրյա ներդրողների մոտ ոչ տնտեսական ռիսկերից ներդրումների ապահովագրության տեսանկյունից:

Անդրադառնալով ներդրումային գրավչության տարր հանդիսացող ռեսուրսային ներուժին՝ պետք է նշել, որ ՀՀ-ն և ԻԻՀ-ն ունեն համեմատաբար էժան աշխատուժ, որի արտադրողականությունը, սակայն, տարբեր է երկու երկրներում՝ ՀՀ-ում՝ 31.009 դոլար է, իսկ ԻԻՀ-ում՝ 19.738 դոլար¹: Որպես արտադրողականության նախադրյալ՝ կարելի է դիտարկել նաև չափահասների գրագիտության աստիճանը՝ ՀՀ-ում 100% (2011թ.), իսկ ԻԻՀ-ում՝ 84% (2012թ.)²:

Հումքային ռեսուրսների տեսանկյունից, սակայն, պատկերը հակառակն է. ԻԻՀ-ն հարուստ է բնական ռեսուրսներով, հատկապես՝ էներգակիրներով, իսկ ՀՀ-ն՝ ոչ: ՀՀ-ում հումքային բազան բնորոշվում է առավելապես մետաղական հանքաքարերի առկայությամբ՝ պղինձ, մոլիբդեն և այլն:

Ի վերջո՝ ներդրումային գրավչության վրա զգալի ազդեցություն է թողնում նաև վարչական գործոնը: Այս տեսանկյունից կարևորում ենք բիզնեսի գրանցման դյուրինությունը և բիզնեսի գործունեության արդյունքում շահույթի հայրենադարձման, ինչպես նաև դրա փակման պարագայում ներդրումների ետ վերադարձի հետ կապված հարցերը: Բիզնեսի գրանցման համար անհրաժեշտ ժամանակահատվածը ՀՀ-ում ներկայումս 3 օր է, իսկ ԻԻՀ-ում՝ 15³: Շահույթի հայրենադարձման կամ բիզնեսի փակման պարագայում կանխիկ եղանակով երկրից դուրս բերվող գումարի սահմանափակումը ՀՀ-ում կազմում է 10000 դոլար⁴, իսկ ԻԻՀ-ում՝ 5000 դոլար⁵:

Այսպիսով, ստացվում է, որ ներդրումային միջավայրը պայմանավորող գործոններից որոշները վկայում են ՀՀ-ում, իսկ որոշները՝ ԻԻՀ-ում ՕՈԻՆ կատարելու շահավետության մասին: Ուստի թե՛ հայ գործարարները ԻԻՀ-ում, թե՛ իրանցի գործարարները ՀՀ-ում ներդրումներ իրականացնելիս պետք է հաշվի առնեն բոլոր այս հնարավոր տարբերությունները՝ ներդրվող գումարի իրական շահավետությունը հաշվարկելու համար:

Թերևս սրանք այն պայմաններն են, որոնք այս կամ այն չափով խթանում կամ խոչընդոտում են հայ-իրանական փոխադարձ ներդրումների իրականացմանը:

Վերլուծության արդյունքում պարզ դարձավ, որ իրանցի գործարարների կողմից ՀՀ-ում ներդրումներ կատարելու համար զգալի խոչընդոտ կարող էր հանդիսանալ ՀՀ սպառման շուկայի փոքր ներուժը, ինչն էլ, ամենայն հավանականությամբ, մինչ օրս ՀՀ-ում իրանական ներդրումների համեմատաբար փոքր ծավալի պատճառ է հանդիսացել: Այս հիմնախնդիրն այսօր արդեն լուծված կարելի է համարել ՀՀ-ի ԵԱՀԿ անդամակցությամբ: Այսպիսով, 2015թ. կարող է նոր էջ բացել հայ-իրանական առևտրատնտեսական հարաբերությունների հեռանկարի համար, որի զարգացումն այժմ արդեն հնարավոր կլինի իրականացնել նախկինի համեմատ բավական մեծ տեմպերով:

¹ <http://data.worldbank.org/indicator/SL.GDP.PCAP.EM.KD>

² <http://data.worldbank.org/indicator/SE.ADT.LITR.ZS>

³ <http://data.worldbank.org/indicator/IC.REG.DURS>

⁴ <http://www.iatatravelcentre.com/AM-Armenia-customs-currency-airport-tax-regulations-details.htm>

⁵ <http://www.iatatravelcentre.com/IR-Iran-customs-currency-airport-tax-regulations-details.htm>

ՀԱՅ-ԻՐԱՆԱԿԱՆ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ

ԼԻԼԻԹ ՆՈՐԱՅՐԻ ՍԱՐԳՍՅԱՆ, *տ.գ.թ.*,

ՀՀ ԳԱԱ Մ.Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտաշխատող

Համառոտագիր

Անկախության առաջին օրերից ի վեր Հայաստանի և Իրանի միջև ձևավորվեցին բարդորակի հարաբերություններ: 2015թ. հայ-իրանական առևտրատնտեսական հարաբերությունները թևակոխեցին նոր փուլ: Հոդվածում վերլուծվել են հայ-իրանական ներդրումների դինամիկան ու կառուցվածքը, ինչպես նաև՝ ներդրումային գրավչության վրա ազդող գործոնները Հայաստանում և Իրանում: Հոդվածի համար տեղեկատվական հիմք են հանդիսացել ՀՀ և ԻԻՀ ազգային վիճակագրական ծառայությունների, Համաշխարհային բանկի և այլ պաշտոնական աղբյուրների վիճակագրական տվյալները:

Բանալի բառեր. *ՕՈՒՆ, ներդրումային գրավչություն, ներդրումային միջավայր, տնտեսական աճ, շուկայի տարողունակություն:*

ОСНОВЫ АРМЯНО-ИРАНСКОГО ВЗАИМНОГО ИНВЕСТИЦИОННОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

ЛИЛИТ НОРАЙРОВНА САРГСЯН, *к.э.н.*,

научный сотрудник Института экономики им. М. Котаняна НАН РА

Аннотация

С первых дней независимости Армении были установлены дружественные отношения между Арменией и Ираном. В 2015г. армяно-иранские торгово-экономические отношения вступили в новую фазу. В статье анализируется динамика и структура армяно-иранских инвестиций, а также факторы, влияющие на инвестиционную привлекательность Армении и Ирана. Информационной базой для статьи послужили статистические данные Национальных статистических служб Исламской республики Иран (ИРИ) и РА, Всемирного банка и других официальных источников.

Ключевые слова: *ПИИ, инвестиционная привлекательность, инвестиционная среда, экономический рост, емкость рынка.*

THE FOUNDATION FOR MUTUAL ARMENIAN-IRANIAN INVESTMENT COOPERATION

LILIT NORAYR SARGSYAN, *Ph.D. in Economics*

Research Associate, M. Kotanyan Institute of Economics

National Academy of Sciences, Republic of Armenia

Abstract

Since the independence of Armenia from the Soviet Union, friendly relations have been established between Armenia and Iran. In 2015, Armenian-Iranian trade and economic relations reported a new level of cooperation. The article analyzes the trend pattern of Armenian-Iranian investments, its structure, and the factors that affect investment of Armenia and Iran. The author relied on various statistical publications released by national statistical services of Armenia and Iran, the World Bank and other international organizations to provide the respective analysis in the article.

Keywords: *FDI, investment attractiveness, investment environment, economic growth, market capacity.*